ujforum_60.qxp 1/19/2007 3:25 PM Page 60

Laudáció

Prof. dr. Bokros Lajosnak,
a Közép-európai Egyetem professzorának
DOCTOR HONORIS CAUSA cím adományozása a Babes–Bolyai Tudományegyetemen

Laudáció

Tisztelt Dr. Bokros Lajos Professzor Úr,
Tisztelt Dr. Yehuda Elkana Rektor Úr,
Tisztelt Dr. Andrei Marga Professzor Úr, az Akadémiai Tanács Elnöke,
Tisztelt Dr. Nicolae Bocşan Rektor Úr,
Tisztelt Egyetemi Szenátus és Tantestületi tagok,
Tisztelt Résztvevők!

A kolozsvári Babes–Bolyai Tudományegyetem számára rendkívüli megtiszteltetés, hogy prof. dr. Bokros Lajosnak, a Közép-európai Egyetem professzorának a DOCTOR HONORIS CAUSA címet adományozhatja.

A DOCTOR HONORIS CAUSA titulus odaítélése egy olyan életút elismerése, amelyet a professzor úr a gazdaságtudományok tanulmányozásának és alkalmazásának szentelt.

Kérem engedjék meg, hogy az Egyetemi Szenátus nevében röviden összefoglaljam a világhírű, nagy elismertségű prof. dr. Bokros közéleti és tudományos tevékenységét.

Prof. dr. Bokros Lajos 1978-ban szerzett közgazdász oklevelet a budapesti Marx Károly (jelenleg Corvinus) Közgazdasági Egyetemen, majd 1980-ban szerezte meg doktori minősítését a közgazdaság és pénzügy területén.

1980 és 1987 között a Magyar Pénzügyminisztériumhoz tartozó Pénzügyi Kutatóközpontban tevékenykedett, kezdetben főállású kutatóként, majd 1986-tól az intézet Közpénzügyek részlegének igazgatójaként. Az intézetnél töltött évek során az állami beruházások, a lakásépítések finanszírozása, az adóztatás és monetáris politikák témakörében végzett tanulmányokat. Tevékenysége során eljutott bizonyos gazdasági stabilizációs programok és szerkezeti reformok igényének megfogalmazásához, amely a politikai reform szükségességét is magában hordozta. Ezek a törekvések meghaladták az akkori rendszer szemléletét, fenyegetést jelentettek a rendszer számára, így a minisztérium vezetése nemsokára feloszlatta a kutatási központot.

1987 és 1989 között a Magyar Nemzeti Bank Gazdasági Részlegének aligazgatója volt, 1989-től pedig átvette a Tőkepiaci Részleg igazgatóságát. Ebben a szerepben Bokros pro-

ujforum_60.qxp 1/19/2007 3:25 PM Page 61

fesszor tevékenysége meghatározó volt a magyar gazdaság piacgazdaságra való áttérésének első éveiben. Vitathatatlan érdemekkel rendelkezik a modern kereskedelmi banki szabályozás és a hatékony bankfelügyeleti rendszer kidolgozásában, valamint új monetáris politikai eszközök kifejlesztésében és alkalmazásában. Munkájának korai gyümölcsei között említhetjük az első, Magyarország által elnyert világbanki támogatásokat és néhány finanszírozási program megvalósítását az Európai Beruházási Bankon keresztül.

Karrierjének közvetkező állomása 1990–1991 között az Állami Privatizációs Ügynökség igazgatói beosztása, ahol elsősorban a nagyvállalati privatizációk kidolgozásában és irányításában vett részt. Javarészt Bokros professzor érdeme, hogy Magyarország nem lépett a tömeges vagy spontán privatizáció tévútjára, és már a privatizáció korai szakaszaiban jelentős külföldi működőtőkét sikerült vonzani a privatizációs folyamatba.

42 év kommunizmus után 1990-ben ismét megnyitja kapuit a Budapesti Értéktőzsde, amelynek első elnöke Bokros Lajos. 1995-ig tartó mandátuma során meghatározó szerepe volt a tőkepiac újraszervezésében, hiszen ebben az időszakban vezette be a tőzsde az értékpapírok immobilizációját, majd később dematerializációját, bevezette a központosított elszámolási és tárolási rendszert, és megnyílt a származtatott (derivatív) értékpapírok kereskedése is.

1991 és 1995 között a Budapest Bank vezérigazgatója. A Budapest Bank az első magyarországi kereskedelmi bank, amely az átmenet időszakában szigorú bankmenedzsment módszereket foganatosított, melynek nyomán a bank 1995-ös privatizációja volt az első sikeres bankprivatizáció Magyarországon.

A közgazdász és politikus Bokros Lajos Magyarország pénzügyminiszteréként tett szert világhírre egy átfogó pénzügyi stabilizációs program (az ún. „Bokros-csomag") kifejlesztéséért és végrehajtásáért. A stabilizációs program a következő pillérekre támaszkodott: 1. a forint egyszeri jelentős leértékelése és a csúszó leértékelési árfolyampolitika bevezetése az exportorientált gazdasági növekedés elérése és a folyó fizetési mérleg hiányának csökkentése érdekében; 2. egyszeri vámpótlék bevezetése a költségvetési bevételek növelése érdekében; 3. a reálbérek csökkentése a nemzetközi versenyképesség megőrzése érdekében és 4. a közpénzügyek reformjának elkezdése a szociális támogatások és a nyugdíjrendszer átalakítása révén. A Bokros-csomag sikeresen teljesített, a magyar társadalom elfogadta azt, és napjainkban globálisan az egyik legsikeresebbnek tartott stabilizációs programként emlékeznek rá, amely a gazdaságot átmeneti recesszió nélkül állította fenntartható növekedési pályára.

Bokros Lajos gazdasági tevékenysége széles nemzetközi elismertségnek örvend, amit mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy 1996-ban a Világbank programigazgatói állását tölti be. Több mint ötéves munkássága során számos átmeneti gazdaság kormányzatának nyújtott értékes segítséget pénzügyi fejlesztési stratégiák és programok kidolgozásában,

ujforum_60.qxp 1/19/2007 3:25 PM Page 62

többek között együttműködött az orosz, szlovák, horvát, albán, azerbajdzsáni, román, bolgár, szerb, kínai, vietnámi, bangladesi, máltai és mexikói kormányokkal. Ugyanezen időben számos fontos konferencián vett részt a pénzügyi szektor átalakításával, a rosszul teljesítő hitelek kezelésével, a helyi közigazgatási problémákkal, valamint az egészségügyi és nyugdíjrendszer reformjával kapcsolatosan.

A Világbank képviselőjeként többek között az 1998-as orosz pénzügyi válságból való kilábalásban volt meghatározó szerepe. Sikeres együttműködései rendkívül sokrétűek a privatizáció és likvidálási szabályozás gyakorlatba ültetésétől Vietnamban, Kínában és Bangladesben egészen a mexikói bankszektor felértékeléséig.

2001 novemberétől kezdve a professzor a lengyel kormány tanácsadója, 2002 áprilisától pedig a horvát miniszterelnök gazdasági főtanácsadója. Lengyelországban az aktuális problémák: a szociális politika, a lengyel munkaerőpiac, valamint a társadalom- és egészségbiztosítás reformja foglalkoztatja. Horvátországban aktívan részt vesz a strukturális reformprogramok és a helyi önkormányzatok reformjának kidolgozásában, valamint a válságos gazdasági ágazatok problémájának megoldásában.

Kiemelten említjük a professzor úr Romániával való kapcsolatát, hiszen a Világbank kelet-európai és ázsiai programjainak igazgatójaként több mint húsznál tett hivatalos látogatást Bukarestbe a mindenkori román kormány és a nemzeti bank meghívására. Ezen látogatások során jelentős együttműködései voltak a Ciorbea-, Vasile-, Isărescu- és Năstase-kormányokkal. Konkrétan fontos szerepe volt a makrostabilizáció eszközeinek kidolgozásában, a bankszektor talpra állításában és privatizációjában, az iparvállalatok szerkezeti átalakításában, a tőkepiac kifejlesztésében, de az államháztartási reform terén is értékes tanácsokat adott az államadósság törlesztése és a társadalompolitika átalakítása tekintetében.

Átfogó gazdaságelméleti és gyakorlati munkássága mellett a professzor úr a tudományos kutatásban és oktatásban is részt vesz, 1987-től fejt ki felsőoktatási tevékenységet.

1987–1995 között a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Pénzügy Tanszékén tanít, 1991–1996 között pedig a Nemzetközi Bankárképző Központban (International Training Center for Bankers), majd 1996–2002 között az amerikai külügyminisztériumhoz tartozó Külügyi Szolgáltatások Intézetben (Foreign Service Institute, Arlington, Virginia) oktat.

Jelenleg dr. Bokros Lajos egyetemi professzor a budapesti Közép-európai Egyetemen (Central European University) tanít, és 2006 januárjától az egyetem gazdasági igazgatóságát is elvállalta. Ugyancsak 2006 januárjától a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem Gazdasági Tanácsának elnöke is.

Széleskörű gyakorlati tevékenységén túl prof. Bokros nemzetközileg elismert szerző a közgazdasági szakirodalomban. Számos nemzetközileg elismert szakcikk, tanulmány és szakkönyv szerzője, melyek közül néhányról a következőkben részletesebben is szólunk:

ujforum_60.qxp 1/19/2007 3:25 PM Page 63

A közpénzügyek reformja az átmenetben: Magyarország tapasztalatai (Világbank, 1998, *Lajos Bokros és Jean-Jacques Dethier)*

A kötet, melynek Bokros professzor társszerkesztője, részletesen mutatja be Magyarország tapasztalatait a közpénzügyek megreformálásának terén. A könyv időrendi perspektívában tárgyalja a reform mozzanatait, egyszersmind azonosítva az államháztartás bevételi és kiadási oldalának tendenciáit. Ugyanakkor a szerzők bizonyítják, hogy a magyar gazdaság rendelkezik a reálkonvergenciát lehetővé tevő erőforrásokkal. A szerzők új társadalmi és gazdasági reformok szükségességét is megfogalmazzák.

Európa és Közép-Ázsia pénzügyi szektorai az átmenetben: az új évtized kihívásai (Lajos Bokros, Alexander Fleming şi Cari Votava, Banca Mondială, iulie 2001)

Az európai és közép-ázsiai posztkommunista gazdaságok különösen nagy kihívást jelentenek a reformintézkedések foganatosítása szempontjából. Ezen országok által megtett intézkedések sikeressége vagy sikertelensége számos tanulsággal szolgált az érintett nemzetközi intézmények számára is a megfelelő fejlesztési stratégiák kidolgozásában. A szóban forgó kötet számos ilyen tanulságot összegez, pénzügyi szakértők véleményével alátámasztva és egyszersmind azonosítva a gazdaságpolitikák új irányát, melyeket az új évezred első évtizedében követni szükséges.

A „visegrádi ikrek" eltérő útja a relatív jólét felé: Csehország és Magyarország átmenetben szerzett tapasztalatainak összehasonlítása (Charles University, Praga, 2001)

Ebben a tanulmányban a szerző kiemeli a magyar és cseh gazdaságok közötti jelentős eltéréseket az átmenetben. Az eltérések meglepőek, hiszen a két ország hasonló területi és demográfiai jellemzőkkel rendelkezik, és a gazdasági fejlődési szint is közel azonos. Mégis a két ország eltérő utat választott az átmenetben, hiszen míg Csehország a makrostabilizáció és a tömeges privatizáció útjára lépett, addig Magyarország csupán a nagyvállalati szerkezetátalakításra összpontosított. Sokáig a szakmai közvélemény a magyar úttal szemben a cseh módszereket tekintette sikeresebbnek, viszont a magyar gazdaság „behozta hátrányát" a 90-es évek közepén bevezetett stabilizációs program segítségével. Ekkor ugyanis érezhető változások vették kezdetüket: elindult az exportvezérelt gazdasági növekedés Magyarországon. Eközben Csehországban érezhetővé vált a nagyvállalati szerkezetátalakítás elhalasztásának káros hatása, viszont a modernizáció ilyen téren is felgyorsult 1997 után.

Verseny és szolidaritás (Élet és irodalom, Budapest, 2004)

Számos elemző és politikus úgy gondolta, hogy a magyar gazdaság átmeneti korszaka sikeresen lezárult az ország Európai Unióhoz való csatlakozásával, 2004 május elsején. Mégis az elhalasztott, befejezetlen gazdasági és társadalmi reformok egyre inkább éreztették hatásukat. A magyar gazdaság az államháztartás és a folyó fizetési mérleg együttes deficitjének, az ikerdeficit növekedésének veszélyes útjára lépett. Éppen ezért a nagysikerű

ujforum_60.qxp 1/19/2007 3:25 PM Page 64

„Verseny és szolidaritás” egy igen jól időzített ébresztő hatását fejtette ki a magyar gazdasági és társadalmi életre. Hogyan állítható meg az államadósság növekedése? Hogyan lehet biztosítani a gazdaság kiegyensúlyozott növekedését? Hogyan kerülhető el a társadalom egyre mélyebb megosztottsága? Ezekre a fő kérdésekre ad választ Bokros professzor a könyvben megfogalmazott és azóta híressé vált „130 pontban”.

A könyvben felvázolt új „Bokros-csomag” stratégiai irányozottságú, hiszen a szerző szerint a társadalombiztosítás, a közigazgatás és a tanügyi rendszer reformjának oroszlánrésze még a magyar gazdaság előtt áll. Bokros professzor természetesen kitér a reformok bevezetésének társadalmi költségeire is, azonosítva azokat a megoldásokat, melyek a lehető legkevésbé fájdalmasak a társadalom leginkább hátrányos helyzetű tagjaira nézve.

*

Az évek során prof. Bokros Lajos kitartóan támogatta a kolozsvári közgazdászképzést és jelesül az együttműködést a Babes–Bolyai Tudományegyetemmel. Rendkívül megtisztelő számunkra, hogy a professzor immár harmadik éve tanít a Közgazdasági és Gazdálkodástudományi Karon Nemzetközi Pénzügyek és Nemzetközi Gazdasági Ügyletek diszciplínákat magyar nyelven. Emellett angol nyelven is előadott, elsősorban a román nyelvű hallgatóság számára, az átmeneti gazdaságok sajátosságairól. A professzor a szakmai felnőttképzéshez is hozzájárult, több ízben tartott előadásokat a Romániai Magyar Közgazdász Társaság gyűlésein, konferenciáin is.

A professzor négy éve tanít a Bukaresti Közgazdasági Akadémián is gazdaságpolitikát, átmeneti gazdaságtant és szerkezeti reformokat. Ez idő alatt már egy egész gazdasági iskola, generáció nőtte ki magát a professzor úr tanítványainak soraiból. Közöttük vannak azok a román nemzetiségű hallgatók is, akik az Econosofia diákszervezet égisze alatt évről évre megújították a professzornak címzett meghívást. Megjegyezzük, hogy Bokros professzor immár a Gazdasági Akadémia doktori iskolájában is tart előadásokat.

Bokros Lajos professzornak a fentiekben röviden összefoglalt gazdaságelméleti és gyakorlati munkássága jelesül igazolja elkötelezettségét a gazdaságelmélet művelése és annak alkalmazása, valamint a felsőoktatás minőségi standardjainak emelése iránt. Meggyőződésünk, hogy a Babes–Bolyai Tudományegyetem szenátusának döntése, mely szerint prof. dr. Bokros Lajost a DOCTOR HONORIS CAUSA minősítésben részesíti, egyetemünk és a Közép-európai Egyetem közötti együttműködést is megerősiti.

Prof. dr. Dumitru Matiş,
a Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi kar dékánja

Kolozsvár, 2006. november 24.